

Beletristica, sciintie, arte, viétia sociala, moda.

Pesta Domineca 13/25 aprile	Va esi in fia-care domineca, cu portrete si alte ilustratiuni. In fia-care anu prenumerantii capeta dóue tablouri pompóse.	Pretulu pentru Austria pe jan. — jun. 4 fl. pentru tablou 80 cr Pentru Romania pe jan. — jun. unu galbenu, pentru tablou trei sfanti.	Nr. 15.	Cancelar'ia redactiunii Strat'a lui Leopoldu Nr. 33., unde sunt a se adresá manuscrisurile si banii de prenumeratiune.	Prenumeratiunile se potu face la tóte postele. Pentru Romani'a in librari'a dloru Socecu et. comp in Bucuresci.	Anulu V 1869.
--	---	--	--------------------------	---	--	--

Frati'a.

(Fragmentu din cursulu publicu: „Despre dreptulu constituționalu alu romaniloru,” tienutu la Atenculu Romanu.)

Celu mai vechiu documentu de limb'a nóstra romanésca, citatu si recitatu mereu de toti istoricii si filologii natiunali si straini, Thunmann, Petru Maioru, Engel, Sincai, Cipariu, Vaillant, etc., sunt dóue cuvinte, reproduse in cronicile bizantine ale lui Teofanu si 'a lui Teofilactu Simocatta. Pe la anulu 587, intr'o batalia de langa muntii Balcani, intre Avari si armat'a gréca compusa, cea mare parte, din Romani de preste Dunare, unu ostasiu strigà catra altulu sè se întórca inapoi, pentru a radică de josu unu lucru óre-care, ce-i cadiuse dupa calu.

Acést'a intemplantare, atátu de simpla, fu caus'a perderii bataliei; cà-ci óstea, audindu cuvintele: *torna fratre!* fu cuprinsa de o spaima panica si se întórse la fuga. Dóue vórbe, acést'a esclamatiiune: *torna, fratre*, sunt, domniloru, precum am spus'o, celu mai vechiu documentu de limb'a romana. Ele constata, cà deja atunce, sunt acum peste doi-spre-diece secolu, strabunii nostri se adresau unulu càtra altulu, ca si in diu'a de astadi, cu dulcele nume de *frate séu*, dupa form'a latina mai pura, *fratre*.

Nici intr'o alta limba de origine latina cuventulu *frate* nu ne intimpina intr'unu sensu

atátu de universalu si cu unu usu atátu de desu, ca la Romani; ér o limba natiunala fiindu totu-d'a-una imaginea cea mai fidela a moravuriloru, urméza dara consecuenti'a, cà nici la unu altu poporu latinu ide'a de *fraternitate* intre toti membrii natiunii n'a fostu nici-o-data atátu de incuibata ca la Romani. In adeveru, domniloru, la noi nu numai toti si-adreséza acestu nume unulu altuia, adese-ori fara a se cunósce câtu de pucinu; dar Romanulu e dispusu a dice „frate“, in unele casuri, pana si unoru lucruri neinsufletite, cum, buna-óra, in urmatoriulu cantecu poporalu, unulu din cele mai vechie si totu-d'o-data unulu din cele mai frumóse:

— Frate, frate de stejaru!
 Lasa me sè taiu unu paru,
 Sè-mi facu osia la caru.
 — Fratióre Romanasiu!
 Parulu mare dati l'asiu,
 Déc'ai face tu din elu
 O arma de voinicelu:
 Ghióga mare, nastrojita,
 Cu piróne íntuita,
 Si cu dins'a d'ai scapá
 Sermana mosi'a ta
 De Tataru si de Litfeni.
 Si de dusmani Ungureni....

In acést'a sublima poesia, domniloru, vedeti fraternisandu pre voiniculu Romanu cu mare-tiulu stejaru, regele codrului; principiulu frater-

nității e aci foarte bine caracterisatu : Romanulu cere de la fratele seu stejaru, ca sacrificiu fratiescu, unu paru pentru ca sê-si faca o osia; stejarulu, pe de alta parte nu refusa fratelui Romanasiu, inse cu patriotic'a conditiune de a intrebuintiă acelu paru nu pentru osia, ci pentru aperarea tiei; pentru aperarea tiei, in care au crescutu ei amendoi, si Romanulu si stejarulu; pentru aperarea tiei, care este mum'a loru a amendurora si pe bas'a careia ei amendoi au drep-tulu de a se numi *frati*. Asié dara, domniloru, sub *fraternitate* Romanulu nostru intielegea comunitatea patriei, si de aceea nu e de mirare, candu lu-auditi numindu *frate* stejarulu celu verde nascutu in Romani'a, pe candu nici odata, celu pucinu in poesiele sale poporale, elu nu acórda acestu simpaticu nume vre-unui strainu. Cătra straini Romanulu se adreséza totu-d'a-una numai cu satira, déca nu si cu ura; elu li canta, de esemplu in locu de fraternitate :

Ungurénu cu sumanu scurtu,
Nu siedé 'n Moldova multu . . .

Séu :

De Tatars am o sagéa,
De Turci o sabia lata,
Si de Lesi unu buzduganu,
Si de Unguri unu arcanu . . .

Séu :

Sasu vitézu,
Cu nodu pe nasu . . . .

Strainulu, domniloru, nu pôte fi *frate*, dupa ide'a Romanului; dar sunt frati toti Romanii unii cu altii, si sunt frati toti Romanii chiaru cu stejarii din tier'a loru!

Nu e greu a descoperi originea acestei idei de fraternitate natiunala; o idea pré pucinu pronunziata la cele-l'alte popóre latine; o idea pré pucinu familiaria vechiloru Romani; o idea, in fine, care se pare a se fi nascutu si desvoltatu la strabunii nostri a nume pe teritoriulu Daciei. Sororile nóstre Spani'a, Gal'i'a si Itali'a fusesera deja de multu timpu provincié romane, candu Daci'a incetá a fi sub Aurelianus. Astu-feliu legatur'a colonistiloru din Daci'a cu centrulu imperiului, a fostu cea mai scurta, abié de unu secolu si jumetate; incátu in Spani'a, in Gal'i'a, in Itali'a Romanii nici odata nu s'au vediutu asié de izolati ca in Daci'a, unde, lasati pré de timpuriu ca o préda in manele barbariloru, ei nu s'aru fi potutu mantiené, déca nu se grupau in giurulu unulu langa altulu, formandu o strinsa si intima familia de frati. Bantuiti candu de Goti, candu de Hunni, candu de Avari, de Maghiari, Slavi, Pecenegi, Comani; noi amu resistatu aperandu-ne

pu ca individi, câ-ci amu fi peritu cu totii unulu câte unulu; amu resistatu aperandu-ne nu ca unu statu, câ-ci fia-care statu are unu centru, ér centrulu lipsiá Romaniloru; noi amu resistatu, domniloru, aperandu-ne ca nesce frati, pre cari nu-i conduce interesulu politicu ca intr'unu statu, nici egoismulu ca pre unu individu, ci-i povetuesce numai solidaritatea de sange, simpati'a de familia, amorulu fratiescu.

Inse, pe langa acést'a fraternitate natiunala generala, strabunii nostri au crediutu de trebuintia a mai creá, domniloru, alte dóue specie de frati artificiala, destinate a nume pentru acele anime alese, cari forméza flórea unei natiuni. Aceste dóue specie, cu totulu uitate in diu'a de astadi, di rece si prosaica, sunt: frati'a de cruce si frati'a de mosia.

De 'ntáiu, frati'a de cruce.

Ve aduce-ti a minte, domniloru, frumós'a balada poporala intitulata : *Balaurulu*.

La midi-loculu drumului,
La putiulu porumbului
Vediui flórea campului . . .
Dar nu-e flórea campului,
Sierpuletii cu soldii verdi,
Nici sê lu vedi,
Nici sê-lu visedi;
Si 'nghiticia jumetate
Trupu cu arme ferecate,
Trupusioru de voinicelu,
Ce strigá mereu din elu . . .

Dar éta se ivesce in cale unu mandru calaretii; vede acést'a jalnica scena si striga sierpelui.

Nu 'nghití pe bietulu frate.
Câ ti taiu trupu 'n jumetate . . .

Ací, domniloru, sub numele de *frate* de o camdata simpl'a poesia intielege comunitatea de patria, dupa cum amu esplicat'o mai susu. Calaretii striga sierpelui sê nu inghitia pre Romanu, câ-ci toti Romanii fiindu frati, elu va fi detoriu a-si aperá pre fratele seu. Sierpele resista si amenintia. Atunci vitézulu nostru, dice balad'a:

Iute palosiulu scotea
Pe balauru lu-taiá,
Copilandrulu mi lu scotea,
Si 'n cârca mi lu radicá,
Si la stâna mi-lu ducea,
Si 'n lapte mi-lu totu scaldá,
De veninu lu-curatiá,
Si cu viétia lu-daruiá . . .

Pana aci precum a-ti vediutu amendoi voinicii au fostu frati numai ca Romani, adeca in sensulu mai intinsu alu cuventului; de aci inse legatur'a devine mai strinsa; unulu altuia a scapatu viétia, s'au espusu unulu pentru altulu; si

fraternitatea generala nu le mai ajunge; ei devinu *frati de cruce*.

Si-apoi mari, câtu traiá,
Frati de cruce se prindea,
Si 'mpreuna voiniciá
Si balurii sterpiá . . .

Publicandn acést'a balada, d. Alesandri o insotiesce de urmatóri'a notitia: „A se prinde frati de cruce este unu obiceiiu vechiu, — dice D-lui, — pe care lu-aflámu in cele mai vechi povesti si balade. Acést'a legatura strinsa impunea detorinti'a de a se jertfi unulu pentru altulu. Ea se formá prin ajutoriulu unoru formule tainice, dintre cari cea mai puternica erá amestecarea sangelui. Asié candu doi barbati voiau a se prinde frati de cruce, fia-si-care dintre ei trebuiá sê-si faca la bratiulu dreptu o taiatura in forma de cruce si sê amestecse sangele fratelui seu cu alu seu *

D. Alesandri crede, câ acestu obiceiiu se va fi nascutu in vécurile de mediu-locu. Dupa noi inse elu are o origine romana multu mai antica si nu are a face cu *frati'a de arme* a cavaleriloru feudali din evulu mediu, frati'a basata pe schimbulu armelor. Cumca la vechii Romani amestecarea sangelui creá unu feliu de amicía multu mai intima decâtu chiar fraternitatea naturala, dovéda cuvintele lui Valerie Maximu, cuvinte ce au remasu pana astadi neintielese de filologii occidentali, numai din caus'a, câ loru nu li sunt cunoscute obiceiele Romaniloru. Éta testulu: *Mixtum cruorem amicorum et vulneribus innexa vulnera, mortemque morti inhaerentem videre; haec sunt vera Romanae amicitiae indicia . . .*“

Astu-felu Valerie Maximu, carele a traitu sub imperatulu Tiberie, distinge *amiciti'a romana* de amicía la cele-l'alte popóre. La Romani, dice elu, semnulu caracteristicu alu amiciei erá amesteculu sangelui din ranele celoru doi amici cu hotarire de a mori unulu pentru altulu. E bine, domniloru! Intocmai asié in fondu si in forma, a fostu si asié numit'a frati'a de cruce la Románi!

Si la Serbi a esistatu si pare-mi-se câ esista si astadi acést'a institutiune; dar invederatu câ Serbiu au luat'o de la Romani. Dovéda câ ea nu esista la cele-l'alte popóre slave si, prin urmare, nu póte fi de origine slavóna; candu din contra noi amu reusitu a probá originea sa romana antica.

Afara de amestecarea sangelui, Románii mai intrebuintiau inca o alta formalitate simbolica pentru a deveni frati de cruce. Sommer, amiculu si biografulu lui Despota-voda, dice câ Domnulu

moldovenescu Stefanu Tomsia voidu a se face frate de cruce cu unulu numitu Dimitrie, amendoi au mâncatu dintr'o turta facuta in form'a crucii, ceea ce, dice Sommer, insemnéza la Románi aliantí'a cea mai sacra: „bolum in crucis formam compositum, quod sanctissimum apud illos foedus existimatur, edere:“. Si aci, domniloru, stralucesce, se sbuciuma pentru a esi la lumina, antic'a origine romana a institutiuniloru nóstre natiunale. La Romani maritisiulu celu mai solemnu erá *per confarreationem*, adeca maritisiulu prin formalitatea turtei. Acestu maritisiu erá atátu de sacru, încátu, dupa marturi'a lui Gaiu, poteau deveni *Flamines majores* si *Reges Sacrorum*, adeca sacerdoti principali numai cei nascuti dintr'o insotire *per confarreationem*. Deci, turt'a ca simbolu de aliantí'a cea mai sacramentală, fia intre doi barbati, fia intre unu barbatu si o femeia, câ-ci secsulu este aci unu lucru de totu secundariu, ér ide'a fundamentala este numai ide'a insotirei: turt'a, ca simbolu de aliantí'a cea mai sacramentală este o institutiune romana pura.

(Finea va urmá.)

B. P. Hajdeu.

Serenada.

un'a plina
De lumina
Peste flori
Din nori
Se 'nelina,
Si-a ta frunte in estase,
Cununata de-a ei radie,
P'a ta mana aplecata
Zace dusa si 'ntristata.

Ganditória,
Visatória,
Ochii ti reci
Apleci,
P'o flóre;
Dar in aste vise grele,
P'a ta gena ardietória,
Dóue dalbe lacrimióre
Tremura ca dóue stele.

De ce óre,
Dulce flóre,
Alu teu sinu
De crinu
Te dóre?
Si de ce suspini cu jale,
Candu tu scii, câ te iubesc
Unu amicu, ce te privesce
Ca lumin'a vietii sale?

Georgiu Baronzi.

Fantan'a de pétra.

— Schitiare dramatica intr'unu actu. —

(Fine.)

Elen'a: Taci si 'nrosiesce, déca mai este vr'o simtire in pieptulu teu! Nu me intrebá de cine vorbescu, câ scí bine câ te-ai facutu rival'a mea. Da, esti iubita de acel'a, pe care legea mi l'a datu mie de consórt. Dar ti-o juru pe Domnedieu, câ din dóue capete de sierpi unulu trebue strivitu de mine. Deci dara tu n'ai trebuintia de-a te duce de séra la fantan'a de pétra, unde te-a chiamatu acelu seducatoriu... acestu servitiu ti-lu voiu face eu. (striga dintr'o feréstra) Argati, argati! veniti indata la stapan'a vóstra.

Anastas'a: (cadiendu la petiórele Elenei.) Ce vrei sê-mi faci, strapan'a mea? Nu-ti versá mani'a a supr'a unei nevinovate, care nu scie nimicu de tóte acúsările ce-i faci — — —!

Elen'a: (câtra 2 argati ce intra.) Luati p'acést'a miserabila si-o tieneti inchisa, pana candu me voiu întórce de séra 'n castelu.

Anastas'a: (dusa de argati.) Gratia dómna — ai gratia cu mine!

S C E N ' A VII.

Elen'a: Asié, de-o vipera m'am scapatu, si cu ceealalta sciu eu ce voiu face. Me ducu sê me 'n-bracu in vestmintele tradatórei si se 'ntimpinu pre cel'a ce-oastépta. Am suferitu destulu amaratiunea sortii mele, — dar acum voiu sê punu capetu la tóte. Minciun'a trebue demascata si nimicita prin triumfulu dreptátii, care-i pe partea mea. Deci iute la fantan'a de pétra... sér'a se apropia si lun'a va resari, ca sê-mi lumineze calea câtra resbunare. Da, la fantan'a de pétra ne vomu intelní, Demetriu! (iese).

S C E N ' A VIII.

Tudoru: (ca pelegriu) Sufletu de omu nu se vede pre aici — de la cine voiu cere adapostire? Sum obositu si nu me potu duce mai de parte. Voiu asceptá aici pana va vení cine-va sê me povatiúesca. Am auditu câ stapanulu acestui castelu e unu omu bunu si nu gonesce pe caletori de la usile sale. — (se radiema pe bâtiu). Ah ce dulce e repausulu si câtu lu-mai doriám — ! Sum satulu de-a mai pribegí dintr'unu locu intr'altulu; câ-ci tóta alergarea mea prin lume este inzedaru. Déca pana astadi nu o-am potutu gasí, apoi ce sê mai sperediú? Câte locuri am strabatutu, fara sê-i dau de urma! Póte mai tardíu... mai tardíu o voiu revedé — atunei candu me voiu

coborí in mormentu. Da, da, Anastasio, pre ceealalta lume vomu mai avé parte unulu de altulu si ne vomu iubí de nou! (oftéza). Dar audu pasi; dóra vine cine-va ca sê-i imploru ajutoriu. (Demetriu intra — incepe a se intunecá.)

S C E N ' A IX.

Demetriu. Tudoru.

Tudoru: Buna sér'a...

Demetriu: Cine esti omu bunu, si ce cauti pre aici?

Tudoru: Iertare, sum unu bietu de caletoriu si ve ceru adapostire, câ-ci ostenél'a nú me lasa sê-mi continuezu calea asta-nópte.

Demetriu: Si unde vei sê caletoresci tu prin muntii acesti'a?

Tudoru: Me ducu la manastire, sê me calugarescu.

Demetriu: Ce spuni? Sê te calugaresci inca june? Ce te indémna la un'a ca acést'a, baiete?

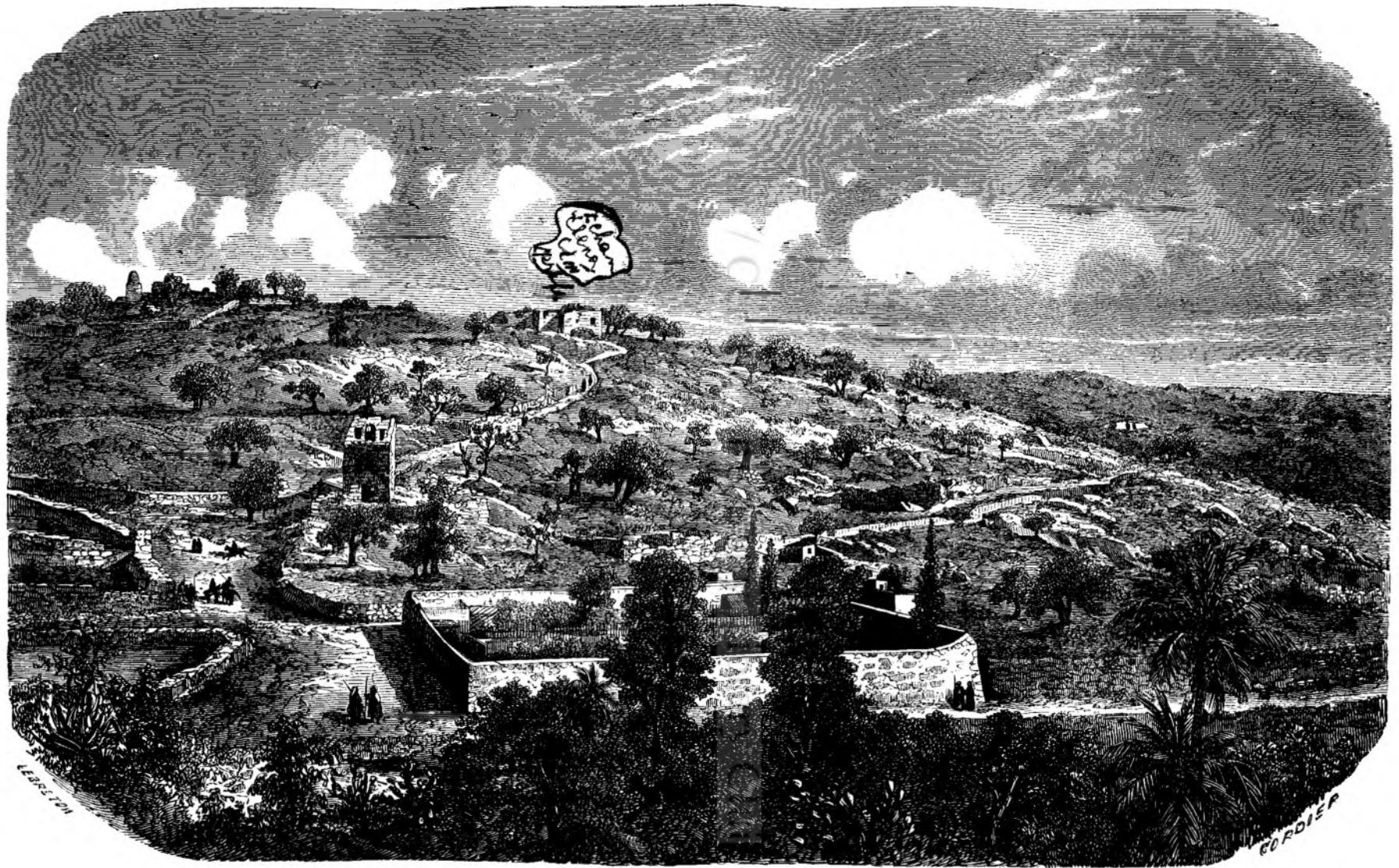
Tudoru: Neferici le ce m'au inbetranitu inainte de tempu. Anim'a mea nu mai este pentru lume, ci numai pentru linisce si singuritate.

Demetriu: Sermanu baiatu, — n'ai voi sê-mi spuni si mie nefericirile tale, ca sê-ti dau unu ajutoriu, déca s'ar poté?

Tudoru: Nefericirile mele le poti cunosce, dar ajutoriu nu mi vei poté da. Asculta, bunulu domnu, déca nu-ti e greu s'audi plangerile unui nefericitu. — Sunt vr'o cincí ani, de candu verst'a m'a facutu sê iubescu si sê devinu mire; mirés'a mea erá fiic'a unui tieranu seracu; frumseti'a ei erá minunea satului nostru. Seraca cum erá, totu-si eu m'am otaritu s'o facu muierea mea si sê asudu impreuna cu dins'a pentru cascigarea hranei. Dar inainte de a ne cununá, Turcii navalhra in biét'a tiéra, si toti cei in versta fura chiamati la arme. Eu am plecatu la lupta in rendu cu fiitoriulu meu socru; abié intraramu in focu si-unu glontiu i luà viéti'a, remanendu eu singur'a proptea a orfanei sale copile. Domnedieu mi-a ajutatú sê scapu sanetosu dintr'acea lupta si sê me intorcu éra la vétr'a mea. Dar ce suprinde dere fiorósa pentru mine, candu nu gasí pe mirés'a mea acolo, unde o-am lasatu.

Demetriu: Si ce s'a facutu ea?

Tudoru: Nime din satu nu-mi potea spune; toti sciau c'a disparutu, dar nici unulu nu scie unde. Anim'a mea ardea de dorulu ei si-am plecatu indata s'o cautu. Am ocolitu tóta tiér'a romanésca si nicairi nu i-am potutu da de urma. Am trecutu apoi in tiér'a Turciloru, dar nu mi-a folositu nimicu. In urma éra m'am intorsu la casuti'a mea si-am inceputu sê-mi lucru biét'a

MUNTELE OLIVELORU IN IERUSALIMU.

mosióra; inse nici unu momentu numele ei nu-mi esiá din minte. Odata, trecandu pe langa cas'a, unde crescù ea, mi-a vènit unu doru asié de mare, încátu mi-am lasatu mic'a avere pe man'a unui frate mai teneru, si-am luatu de nou lumea in capu. M'am facutu soldatu, sperandu câ sgototulu armeloru me va face sè uitu nefericirea mea — si trei ani am servitu tiei. Inse si acést'a incercare mi-a fostu desiérta; câ de câte ori vedeam o féta tenera, totu de-un'a mi-aduceam a minté de mirés'a mea si oftamu. Ce mai aveam sè facu. O singura cale mi-mai sta deschisa: aceea câtra manastire, pe care me aflu acum si care mane speru a o seversi. Éta amar'a mea nefericire. O, blastemu a supra aceluia, a carui mana s'a viritu intre mine si mirés'a mea, ca sè ne despartiesca; da, acel'a trebue sè plátésca odata lacrimile mele cu a sa nefericire, câ-ci Domnedieu nu uita nimicu — si eu blastemu in tóta diu'a...

Demetriu: Da, da, Domnedieu nu uita nimicu; inse trebue sè te consoli, câ nu esti tu singurul nefericitu pe lume! Mai sunt multi, cari suferu cum suferi tu. Du-te de-o-camdata de te repauséza. Spune slugiloru sè-ti dea de mancatu si de beutu si-unu locu de odina.

Tudoru: (plecandu) Domnedieu sè-ti resplátésca tóte!

S C E N ' A X.

Demetriu: Bietulu omu, are dreptu sè se planga. Dar cum asiu poté face pentru fericirea lui? Nu voiú sè iésa cine-va din cas'a mea nedaruitu si ne-ajutatu... A! mi-a venit ce-va in minte. I voiú propune sè remana intre argatii mei, si déca me va servi fidelu, am sè-i dau o fericire poté totu asié de mare, ca si aceea ce o a pierdutu. Lu-voiú casatorí cu Anastasi'a si li voiú da unu locsiuru in mosiile mele, din care sè póta traí. Acesti ómeni voru bine cuventá odata memori'a mea, si voru fi supusi credintiosi ai fiului meu.... Inse ce va sè díca acést'a singuretate in castelu? Neci Dumitrascu, neci Elen'a nu s'aréta. Póte câ baiétulu va fi inca la venatórie, si nevést'a cu fét'a voru fi la trebile loru. Voiú sè me odinescu pucinu pana voru sosi, câ-ci m'am obositu de-atát'a umblare. (sè pune pe unu scaunu) Apoi de alt-felu mi-pare bine, câ lipsesce Elen'a de langa mine; câ-ci m'ar mai torturá cu nebu-niile ei.

S C E N ' A XI.

Demetriu. Elen'a.

Elen'a: (intra confusa, privesce pe Dem. si se abate pre stang'a). Tu esti aici fiulu meu?

Demetriu: (in parte) Éta-o éra! dar ea neci nu me cunósce — apoi acele haine?! Nu cum-va mintea ei — — Domnedieu sè ferésca — — — inse acést'a se cam intempla la betranetie. Dar s'o lasu sè continueze —.

Elen'a: Ce felu fiulu meu, tu nu vini sè intimpini si sè saluti pe maic'a ta? Aide Dumitrascu, aide si-mi dá man'a — dar fati'a mea sè n'o privesci!

Demetriu: (in parte) A, nu póte fi lucru bunu cu muierea acést'a! (sè duce si i dá man'a).

Elen'a: Asié, fiulu meu, asié; man'a mea e rece si tremura; dar nu te mirá, câ vei sè scíi tóte. Aibi pucina rabdare, pana mi se va intórce resufiarea —

Demetriu: (in parte) N'o mai intielegu de locu — inse man'a ei, cum tremura de grozavu!

Elen'a: Acum asculta-me Dumitrascu! am sè-ti descoperu unu lucru, despre care nevino-vatí'a ta nu ti-a permis inca sè aibi vr'o cunos-cintia. Baga sém'a bine, fiulu meu: culpabilulu, de care-ti voiú vorbí este tatalu teu.

Dumitrascu: (in parte) La un'a ca acést'a me cam acceptam.

Elen'a: O nefericitul, ce tata trebuiá sè ai! unu tata, ce si-a tradatu consórtea sa, pentru ca sè iubésca pe-o misera serva — pe Anastasi'a. Ce díci fiulu meu? Asié câ-ti e rusine de tatalu teu si mila de maic'a ta nenorocita? Nu s'ar fi revoltatu sufletulu teu la o asemenea crima? N'ai fí cugetatu la resbunare?

Demetriu: (in parte) S'o ascultu mai de parte — —

Elen'a: Tu nu díci nimic'a Dumitrascu? Asculta dar ca sè-ti spunu mai multu — apoi sè vorbesci — sè judeci — sè me condamni séu sè-mi dai dreptate! Da, elu iubea pe Anastasi'a si decâte ori lu-mustram pentru acést'a, elu se prefacea, câ nu scíe nimicu si-si batea jocu de temerile mele. Dar eu nu 'ncetam a-lu urmá la totu pasulu si-a pandí tóte faptele lui; damu usiloru si paretiloru urechi, si-o singura vorba nu scapá necunoscuta. Asta deminétia, perfidulu, dícea câ pléca la tíera, si 'ndata ce-si luá diu'a buna de la mine, alergá la curtesan'a lui si-o invitá ca sè-lu intimpine de séra in vale la fantan'a de pétra. Dar eu am auditu acést'a tocmai la rusínós'a si...

Demetriu: Nu scíu nimic'a din tóte acestea: pasiunea o-a dusu in deliru.

Elen'a: Si m'am dusu eu in sa-mi scé-lu intempinu in acelu locu, unde erá sè comita vr'o crima nóua. Am acceptatu câte-va minute acolo, candu éta-lu câ se arunca ca fulgerulu de pe o stanca, strigandu: „Anastasio, vina sè te stringu

in bratiile mele!“ Cu aceste vörbe se repedi a supra mea... Atunci, Dumitrascu, atunci erä momentulu sê-mi resbunu! Si mi-am resbunatu... mi-am resbunatu, fiulu meu! Si cum mi-am resbunatu —! Dar man'a mi-tremura si vöcea mi se infunda, nu scüu cum ti-asiu spune mai departe. Inse stai, stai... (scöte unu pumnariu din sinu) — na pumnariulu acest'a... elu va vorbí mai multu! (si-acopere faci'a).

Demetriu: (in parte) Domnedieule? ce este acést'a? me 'nfioru! Ferulu e sangeratu... sangele despre taisiulu seu mi-anuntia unu periclu, o nenorocire teribila. Dar e tempulu sê-i vorbescu! (apuca pe El. de mana). Muiere, vorbesce! lamuresce-me! spune, nenorocit'o ce-ai facutu?

Elen'a: (vedindu-lu ajunge in dementi). A, fantasma ingrozitória, ce vini sê me persecutedi? Unde-ti este ran'a? Pieri, pieri naluc'a noptii! Du-te acolo, unde ti-ai lasatu sangele... O, pieri, naluca, pieri! (cade pre unu scaunu fara simtire — se aude clopotulu manastirei).

Demetriu: Ce blastemu a caditu a supra capului meu si-alu ei? Ea si-a iesitu din minte. Cine-mi va esplicá o intemplanre la a carei descoperire nici nu cutediu a gandí? Nu-e nime pre aici? (striga) Dumitrascu! Anastasio! argati!! Nime nu raspunde. Apoi acelu sunetu de clopotu in tempulu acest'a.... A, nu póte fi lucru bunu; trebue s'alergu, ca sê vedu si sê cunoscú tóte. (arunca pumnariulu din mana si alérge spre usi'a din fundu; dar intalnesce patru argati aducendu unu cadavru intr'o panza — calugari cu tortie si Anastasi'a in urma.)

S C E N ' A XII.

Demetriu. Elen'a. Anastasi'a. Calugari, argati si mai tardiu Tudoru.

Demetriu: (tremurandu). Ah, ce vedu? fiulu meu mortu! Ajutoriu! Dumitrascu mortu... (saruta cadavrulu). Vorbite ómeniloru, de unde lu aduceti?!

Unu calugaru: Din vale de la fantan'a de pétra!

Demetriu: Acum scüu tóte! (trage pe Elen'a cu violentia.) Scöla ucigatória, si-tí privesce victim'a!

Elen'a: Éra acést'a neluca? (vedindu pre cei lalti, tresare ca din visu) Dar acei ómeni... acea panza? (s'apropia) Ha, ce-am facutu? ce-am facutu? Blastemati-me, cá eu l'am ucisu! Dati-mi acelu pumnariu infernalu sê-lu rapedu in anim'a mea — sê me ducu s'ajungu umbr'a fiului meu si sê-i imploru o iertare! Unde este arm'a sacri-lega — ca sê-mi esperediu pecatulu?!

Demetriu: Nu, miserabilo, nu esti démna sê mori de-aceea-si arma, cu care-ai ucisu pe fiulu teu. Tu vei trái, pana va arde cainti'a sufletului teu peatosu. — Argati, duce ti-o din ochii mei; aruncati-o in cea mai adanca pivnitia a castelului ca sê orbésca intunereculu ochii ei si membrele ei sê le disólve umediél'a. (Doi argati o apuca.)

Elen'a: (sarutandu cadavrulu e rapita afara) Dar voi taceti? O, blastemati pe-o mama ce si-a ucisu uniculu fiu!

Tudoru: (intrandu — in parte.) Gróza si spaima! asiu fi voitu sê nu cunoscú acestu castelu intr'o nópte ca acést'a. Dar ce vedu? Domnedieule! Anastasi'a! (alérge la ea si-o 'nbratisiéza.) Anastasi-o, scump'a mea Anastasia!

Anastasi'a: Tudore! ce minune te-a adusu aici, pierdutulu meu mire?

Demetriu: (vedindu-i) Cu ei face noroculu minuni, si cu mine nenorocirea, in alu carei abisu me vedu aruncatu. O, lume, lume, pentru ce esti asié de rea cu cei buni, si nedrépta cu cei drepti? Dar ce folosu, cá voiu mai lamentá? Voiu mai drege eu cele ce-a facutu Domnedieu? (câtra calugari) De adi inainte voi sê fiti mangaiarea unui tata si consórte nefericitu. Diumetate din averile mele voru fi a manastirei, si cealalta diumetate o dau acestoru tineri, alu caroru fericire cresce pe ruinele caderei mele.

Tudoru: Aide, Anastasi-a, sê cademu la petiórele acestui omu bunu si sê-i multiamimu!

Anastasi'a: Nu, Tudoru nu; acél'a ce jace palidu pe panz'a acést'a, a muritu din caus'a mea; iérta-me dar sê te parasescu pe tine si sê me ducu cu elu...

Tudoru: Anastasi-o!

Demetriu: Lasa-ti acum tóte si veniti sê dâmu acestui nefericitu odin'a eterna in vale la fantan'a de pétra. — — Rugati-ve lui Domnedieu ca sê-lu ierte!

Toti: Domnedieu sê-lu ierte!

Tudoru: (cu jale apucandu man'a An.) Anastasio! (perdeu'a cade.)

I. Lapedatu.

Care e lucrulu primu alu femeiloru?

Antâiu ce scüu femeile e, cá ele sunt frumöse. Antâiu ce invétia e, cá ele sunt constante. Antâiu ce esperiéza e, cá ele sunt debile. Antâiu ce sunt gata a crede e, cá ele sunt iubite. Antâiu ce inventéza e, cá ele sunt credincióse. Antâiu ce presimtiescu e, cá ele sunt insielate. Antâiu ce viséza e, cá ele sunt nefericite. Antâiu ce observa e, cá ele sunt nefericite. Antâiu ce uita e, cá de câti ani sunt?

SALONUL.

Conversare cu cetitóriile.

— Parisu 18 aprilu. —

(Cestiunea femeiloru in Angli'a. — Societatea de emancipatiune. — Discursulu d-siórei Lydda Becker).

Amabile cetitórie!

Mai înainte de-a calcá preste pragulu Salonului acestui stim. diuariu, aflu de cuiintia de-a ve anuntia scopulu meu, cu care indresnescu a me presentá inaintea dvóstre. Mi-pare reu, cá nu-mi e condeilu destulu de indemanatecu pentru a vi servi cu nesce obiecte, ce v'aru poté amusá si incantá; dar cu tóte acestea nu desperediu despre bunavointi'a d-v. de-a me ascultá si in cestiuni mai seriose.

Cestiunile acestea voru fi totu-de-un'a in raportu cu frumosu-ve secsu. Vomu face inpreuna din candu in candu, câte-unu studiu despre femeia. Dvóstre intielegeti pentru ce? Cu cátu civilisatiunea s'apropia mai multu de apogeu, cu cátu spiritulu omenescu tinde mai multu spre perfectiunea activitáti sale, — cu atátu rolulu femeii in societate si umanitate devine mai importantu.

Dvóstre scíti, amabile cetitórie ce a fostu femeia in societatea civilasata a Greciloru si-a Romaniloru; mama de familia si nimcu mai multu. Tóta sfer'a activitáti sale erá vét'ra. furc'a si tiesutulu. In evulu mediu — in stralucit'a epoca a cavalerismului — rolulu femeii facu caresi-va progrese, inse cu tóte acestea erá pasivu. Femeia erá adorata si de multe ori diviniasata de barbati; ea ridicá simtiemintele si inobilá animile. Importanti'a aparú cu tempurile mai recinti; vét'ra si furc'a n'á mai ajungea pentru zelulu unei parti din secslu frumosu. Femeia se consacrá studioloru, deveni scrietória. deveni regenta. Cu tóte acéstea virtutile ei nu erau pre deplinu stimate de secslu barbatescu. Acest'a din urma se credea si se crede in tóta privinti'a superioru femeii; anim'a de femeia inse este simtítória si ambitiunea si-aflá locu intr'ins'a. In dílele nóstre femeile din tierile civilisate ambitiunandu mai antáiu rolulu superioru alu barbatiloru, devenira inceptulu cu inceptulu emulatórie.

Unu esemplu eclatantu despre acést'a e cestiunea femeiloru din Angli'a. Englesele au intielesu bine unde tinde progresulu civilisatiunii moderne — s'au pusu pre calea acestui progresu fara de-a se teme de stavilele ce le voru intelni. Ele au fundatu asié numit'a Societate pentru emanciparea femeii. Adevcratulu scopu alu sociatáti este egalitatea ambeloru secse in societate si in statu. Dvóstre veti intrebá: nu cum-va damele din Angli'a ceru si drepturi politice? Da, le ceru, si-au cerutu deja si sperédia a le si ajunge. La nóuele alegeri pentru camer'a comunala ele pretinsera a fi inscrise in listele electorale; unele au votatu chiaru, in câte-va comitate, dar cele mai multe fura respinse. Câti-va deputati din camer'a fiitória promisera zelóseloru cetatiene de-ale sustiené cerintiele si de-a le eluptá drepturile politice. In privinti'a acést'a tempulu va sê respundia la rendulu seu; noi sê trecemu la desvoltarea activitáti femeiloru englese, care trebuie sê fia simbu-rele intretienirii nóstre de astadi.

Dvóstre, amabile cetitórie, poteti gâci inainte care poté fi activitatea unei societáti de femeii; de si-

guru o veti gâci déca veti privi pentru câte-va momente in adanculu animeloru dvóstre. Eu nu m'asiu incumetá neci decum a scrutá cu sperantia de reusire tóte secretele animei femeesci; dar o dícu, si dvóstre trebuie sê-mi concedeti, cá un'a din cele mai frumoase calitáti ale animei secslui frumosu e compatimirea séu mil'a cu altii; éta caus'a pentru ce femeia e mai multu simtítória pentru cei nefericiti si mai aplecata de-a le ajutá, decátu barbatulu. Mai departe trebuie a ve atribui si dvóstre unu felu din orgoliu pentru secslu din care faceti parte, precum lu-au si barbati pentru alu loru. Si dvóstre ve place sê ve vedeti secslu in progresu, ba mai multu inca: v'aru placé sê poteti rivalisá totu de un'a cu barbati.

Ce resulta din tóte acéstea? Femeia e aplicata spre binefacere, e ingrijata de interesele materiale si morale a le secslui ei. Déca nu va pierde neci odata din vedere aceste nobile insusíri a le sale, activitatea ei póte deveni a totu-poternica in societate; si multe interese sociale, care scapa atentii barbatiloru, au de-a multumí prosperarea loru numai si numai femeii. Acum intielegi pe deplinu rolulu ce-lu jóca bravele Englese in Societatea loru de emanciparea femeii. —

Ele se impartasiescu prin contributiuni la tóte institutiunile publice pentru binefacere si pentru igiena. Ar díce cine-va cá e destulu pentru femeii a-si concentra poterile pentru asemenea scopuri. Dar' Englesele nu se restringu la acést'a. Ele se ocupa mai multu cu crescerea si instruirea feteloru serace, precum si cu casetori'a loru. Cum facu acést'a din urma? Inlesnescu copileloru oneste liber'a emigratiune la colonie, unde caute a se maritá. Miss Kye dirige si patronéza trenurile matrimoniale, stabilesce mii de menagie la Antipodi; binefacerea si umanitatea ei sunt binecuvantate in tóte dílele de cei impartasiti. Ce-va mai multu: institutiunile de caritate si binefacere ale muieriloru englese se intindu si a supra sororiloru de alte natiunalitati! Miss Carpenter jóca rolulu de misiunare pentru a ridicá la civilisatiune pre femeile semi-barbare. Ea sosi la Bombay, unde va studiá starea femeiloru indigene. Influinti'a ce facu intentiunea sa a supra spiriteloru orientale, se póte vedé dintr'aceea, cá asié numitii Indou i-au facutu o primire triumfala. Modesti'a virtuósei Carpenter a respinsu acestu triumfu, mai nainte de-asi vedé misiunea implinita.

Asié e, amabile cetitórie, cá dvóstre admirati pre atari femei? Asié e, cá ambitiunea nobilá ve face sê ganditi la imitarea ataroru fapte? Cine mai póte dubitá acést'a? Animele dvóstre sunt mari; cá-ci sunteti nepótele aceloru femei eroine care-si indemnau pre fiii la lupta pentru glori'a si marirea patriei — sunteti nepótele aceloru crestine pietóse, care luá sculele din perulu si din salbele loru, spre a zidi cu ele manastiri spre glori'a religiunii si spre propri'a loru gloria. Ce ve inpedeca dar sê puneti stindardulu braveloru englese in fruntea dvóstre?

Nu pentru a pretinde de-ocamdata drepturi politice; nu pentru a ve face misiunarele lunei barbare; ci pentru a da pane celoru seraci, pentru a cresce fiice orfane si-ale instrui. Ah, cátu intinsu voru fi campulu de activitate! De la Tis'a pana la Prutu si pana in anim'a Greciei! Avemu si noi colonie, nu in Indie neci

in Americ'a — dar colea preste Dunare, in Macedoni'a; nu ve uitati de frumósele sorori ce-aveti in acea tíera; ele vorbescu din léganu pana la momentu limb'a romana, chiaru candu unii din barbati s'eu fiii loru se lépeda de natiunalitatea romana si trecu in taber'a greciloru. Candu v'ati devotá cu tóte la o asemené activitate, natiunea nóstra ar inaintá mai multu, cá-ci ar lucrá cu dóue mani! Preste dóue-dieci de ani póte cá femeile civilisatei Anglie aru fi gelóse de femeile eroicee Dacie si nu s'aru rusiná s'eu ve numésca sorori progresiste.... Ah, ce visu de auru — mi-veți díce dvóstre; e numai unu visu astadi, dar mane, déca veti voi, póte fi realítatu. Romanele sunt apte pentru ori si ce!.....

Acuma permiteti-mi s'eu trecu la altu punctu alu studiului nostru, care tratóza de instructiune, prim'a conditiune pentru ori-care activitate spiritala, acestu punctu va fi dedicatu discursului d' rei Lydda Becker, din care vomu estrage numai pasurile principale. Acést'a invetiata si renumita domnióora, tratá inaintea Asociatiunii britanice urmatori'a cestiune: „Trebue s'eu fia diferita instructiunea femeiloru de aceea a barbatiloru?“

Miss Becker díce, cá cuventulu „omu“ se aplica la ambele secse si partile acestui cuventu ar trebui s'eu fia egale in totu intielesulu; cu tóte acéstea femeia numai in privinti'a trebuintieloru fisice se considera asemenea barbatului, dar in ceea ce s'atinge de trebuintele intelectuale si morale, ea e considerata inferiora barbatului. Pentru aceea nu se íea neci o mesura in favórea femeii, candu e vorb'a de representatiuni politice si de instructiune.

Avantagele ce le tragu baietii si barbati din studiulu sciintieloru, aru póte fi acelea-si si pentru copile si femei, déca li s'aru inlesni midilócele s'eu le ajunga. Dar egalitatea de instructiune esiste numai in scóele primarie, unde se gasesce de cuviintia ca si copilele s'eu invetie a scrie si-a cetí, precum o facu baietii; astu felu esíndu dintr'aceste scóle fetele sunt neglijate cu totulu in privinti'a unei instructiuni mai ínalte.

Miss Becker se intréba apoi: esista intre constitutiunea intelectuala si morala a ambeloru secse o diferentia asié de mare, ca s'eu nu fia si femeii de folosu aceea ce-i este barbatului, ca s'eu nu iubésca si ea ceea ce iubescé dinsulu? D-ei raspunde cá nu se póte probá o diferentia radicala intre barbatu si femeia in privinti'a acést'a; atributele de secsu sunt fara influentia a supra spiritului, diferitele conditiuni de esistintia causéza unele diferentie intre spiritulu barbatului si-alu femeii; aceste diferentie se potu observá si intre persóne de acela-si secsu, candu ele traiescu in diferite conditiuni.

Mai departe considerandu secsul in domenulu animaleloru dsíor'a Becker, aréta cá de multe ori animalele de secsu femininu au o superioritate absoluta a supra celoru masculine. Acést'a deriva mai cu séma de la poterea brutala. Asemenea in societatea omenésca primitiva, barbatulu numai prin avantagiulu poterii brutale si-arogá superioritatea a supra femeii. Pentru aceea traiau atunci femeile suptu tutel'a absoluta, a fratiloru s'eu a consortiloru. Acestu obicei barbaru trebue s'eu dispara in secolulu nostru si femeia trebue s'eu aiba deplina libertate morala.

De multe ori, candu o femeia se remarchéza printr'o insusíre intelectuala, ea e superiora nu numai multímei femeiloru, ci chiaru majoritáti d' intre barbati. Femeia e capabila de acela-si studiu sciintificu ca si barbatulu;

de-a-i societatea midilócele si lucrulu va fi doveditu. Ignoranti'a mariloru adevéuri sciintifice póte induce pre femei la acelea-si gresieli ca si pre barbati, ca gresieli potu distrage fericirea familiei.

In urma miss Lydda Becker adauge: tret cunoscuté legile esistintiei nóstre si impartasite an loru secse prin instructiune; ast-felu se va poté des buna-starea, civilisatiunea si fericirea comuna.

Éta, amabile cetitórie, cuprinsulu esentia discursului tienutu de miss Becker. Cestiunea e fórté grava pentru secsul dvóstre. Remane deci la dvóstre s'eu cugetati a supra acestei cestiuni, si-oda veti avé unu diuaru propriu, vomu cetí tot ta candu ria diferitele pareri ce le veti face cunosce i cu bucuria publicului, te fia-care

— Éra unu visu de auru!.. mi-ve ti raspunde. Da, aveti dreptu, cá-ci ideile mari (se n' i ganditi inse cá eu voiu pretinde a fi autoriulu ataró ru idei —!) de multe ori paru a fi nesce vise, care, dupa, isgonirea intunereculu prin lumin'a ratiunei, a jungu la o realisare perfecta.

Mai repetandu-ve inc'odata, ca Romanele sunt apte pentru ori si ce — finescu cu aceste conversatiunea presinta. De alta-data, dé ca-mi veti permite, ve voiu invitá éra la unu objectu de-o asamene natura

I. Lapedatu.

CE E NOU?

*** (Pentru onorab. nóstre prenumerante) vomu spune de siguru unu ce placutu, anunciandu cá la unulu din numerii venítori vomu adauge unu suplementu de modele de lucruri femeiesci. Numai de la partinirea secsului frumosu depinde, ca s'eu alaturánu mai adese ori asemene modele.

*** (Diet'a Ungariei.) Joi'a trecuta la diece óre inainte de miédia-di deputatii se adunara in cas'a tierii, pentru constituirea interimala. Conformu regulamentulu presiedinte are s'eu fia celu mai betranu membru alu camerei, si acést'a provóca pe cei mai teneri siese deputati, ca s'eu ocupe scaunele notariale. Adunandu-se deputatii, din tóte partile strigara numele „Boczko.“ In urmarea acesteia caruntulu barbatu se scolá si declará, cá — de si celu mai betranu — dinsulu nu póte ocupá fotoiulu presidialu din caus'a regusielei sale. Atunci deputatulu Pribécu fu proclamatu presiedinte de vërsta. Acést'a numi pe cei mai teneri siese notari, intre acesti'a si pe romanulu Vasiliu Iurca, si siedinti'a se incepú. Presiedintele anuciá, cá Maj. Sa imperatulu va deschide diet'a sambeta la 24 aprile in castelulu regescu de Buda. Atunci se scolá Dan. Irányi si facú observatiunea, cá conformu legii deschiderea dietei ar trebui s'eu se intemple in Pest'a, si cá pe castelulu regescu de Buda, mai alesu sub actulu deschiderii, tricolorulu austriacu nu are locu. Ministrulu presiedinte raspunde, cá deschiderea dietei in Bud'a s'a sanctiunatu prin usu, cá-ci Pest'a si Bud'a sunt a se considerá ca unu orasiu, apoi tricolorulu amintitu e tricolorulu familiaru alu Domnitoriului. Dupa aceste vorbira mai multi, intre altii Deák, Tisza, si Madarász — si in urma ministrulu presiedinte declarandu, cá sub actulu deschiderii pe palatu va fêlfaí si tricolorulu magiaru. dinpreuna cu celu croatu, — incidentulu se incheiá. Prim'a siedintia se va tiené luni la 10 óre.

*** (*B. D. Stirbeiu a moritu!*) Chiar in momintele aceste aflâmu, câ fostulu domnu alu României Barbu Dimitrie Stirbeiu a repausatu in vill'a sa de la Nizza. Se scie, câ principele cu tóta vêrst'a sa inaintata pastrase tóta agerimea spiritului pana la ultim'a sa resuflare, candu si-a espiratu sufletulu seu la $\frac{1}{13}$ aprile.

*** (*Solenitate la Buzeu.*) Inaltîmea la domnulu Românloru a sositu in 17 aprile la Buzeu, si in diu'a urmâtoria adeca domineca a inauguratu podulu de feru pe Buzeu, detoritu initiativei Mariei Sale, implinindu-se astfelu viu'a sa dorintia de a vedé acést'a cale, arter'a principala a României, deschisa cu unu momentu mai inainte.

*** (*Fr. Liszt*), carele in septemanile facû cu concertele sale o mare sensatiune la Vien'a, in septeman'a venitória are sê sosésca la Pest'a, unde asîsdere va arangiâ câte-va concerte.

*** (*Alegerile in Români'a*) s'au finitu. Guvernulu a invinsu in cele mai multe locuri. Numerulu deputatiloru de partitulu lui Brateanu abié se urca la 20 de insi. Intre cei alesi de nou nu vedemu figurandu pe dnii C. A. Rosetti, Hajdeu, Layrianu, Demetrie Brateanu, Adrianu, Gusti, Donici, Carada, Buescu, Mehedintianu s. c. l. Din contra intre cei alesi gasimu si pe dnii V. Alesandri, Const. Negri si Cesaru Boliacu

*** (*Catu de reu se partinesce la noi diuastic'a*), se vede din urmâtoria insciintiare: „Gazet'a Transilvaniei“, cu tôte câ s'a predatu in folosulu natiunii, are din editiunea de 450 de esemplarie destule inca, cari ascépta sê dispara indiferentismulu din romani. Intru adeveru a sositu tempulu, ca acestu indiferentismu sê piéra din sinulu natiunii nôstre. Fara sacrificie nici o natiune nu s'a potutu aventá la unu gradu ôre-care alu civilizatiunii moderne.

*** (*Unu hotiu onestu.*) Dilele trecute s'a judecatu la Viena unu adjunctu comercialu la inchisóre de doi ani. Crim'a lui a fostu, câ a furatu nesce metasarie in pretiu de dóue sute de fl. Judele de instructiune mai nainte de tôte lu intrebâ, déca recunósce crim'a séu ba? Acusatulu respunse, câ o recunósce, cu acelu adausu, câ dinsulu nu voiesce sê insiele tribunalulu, deci descoperi, câ dinsulu a furatu metasarie in pretiu de cinci sute de fl. Indesiertu stapanulu seu dicea, câ dinsulu n'are atât'a paguba, — indesiertu presiedintele tribunalului lu-facea atentu, câ in urmarea acestei descoperiri va fi inchisu mai multu cu unu anu, dinsulu insistâ necontentitu la declaratiunea sa, câ-ci — precum dîcea — vré sê remana onestu.

= (*Inaltîmea Sa Domnitoriulu Românloru*), spre a inaugurá intru unu modu solemn deshiderea serviciului internatiunalu de câtra post'a romana. a binevoitu a merge, pre la 10 ôre deminétia, insotitu de domnulu ministru de interne, la palatiulu posteloru si telegrafeloru pavosatu si impodobitu pentru impregiurare si unde o asistentia numeroasa lu-acceptá in vederea acestei serbâri. — Domnitoriulu a binevoitu a luá insu-si iniciativ'a remiterii celoru d'antâie epistole inscrite in registrele administratiunii internatiunale romane, incredintiendu-i dóue scrisori adresate augustei sale familie, din care un'a francata, ceea-l-alta recomandata, achitandu portulu loru in moneta de auru natiunala si urmandu cu celu mai viu interesu indeplinirea toturoru formalitâtiloru necesarie pentru a loru espeduire. — Inaltîmea Sa a trecut u susu in

biurourile administratiunii telegrafe postale unde d. directoru generalu alu acestui serviciu avû onórea de a presentá Domnitoriului itinerariile si tarifele internatiunale, tôte stabilite si tiparite in limb'a romana.

Literatura si arte.

*** (*Diuaru nou.*) Eruditulu nostru istoricu dlu B. P. Hajdeu, carele cu colaboratiunea sa onórea si intreprinderea acést'a, in dilele venitorie va scóte unu nou diuaru politicu si literariu, care va aparé de dóue ori pe septemana.

*** (*O carte interesanta.*) Dlu B. P. Hajdeu aduna materialu pentru istoria politica si literaria a dlui M. Cogalniceanu, care se va pune sub tipariu nu peste multu.

= (*O carte pretiosa.*) Pré Santia Sa parintele Melchisedecu, Episcop lu Dunare de josu, inainte de a plecá din capital'a României, a avutu onórea de a fi primitu de Inaltîmea Sa Domnitoriulu in audientia privata si cu acést'a ocaziune a-i presentá scrierea sa intitulata „Cronic'a Husiloru“, o carte fórte insemnata prin eruditiunea ei, unu adeveratu tesauru pentru acei cari iubescu a studiá istoria nôstra besericésca si politica, archeologi'a tieriei, istoria limbei romane, precum si starea economica a patriei. — Inaltîmea Sa a binevoitu a esprime Prea Santiei Sale, in termini fórte magulitori, a sa inalta satisfactiune pentru activitatea si zelulu ce eruditulu Episcopu depune spre a dotá Români'a cu cârti teologice si istorice.

*** (*Bibliografia.*) A esitu de sub tipariu: Vietia lui Cuza-Voda memoriu istoricu de Demetriu Bolintineanu. Faptele si ómenii acei epoci; divanulu ad hoc din Moldov'a. Alesandru Cuza se alege Domnu in Moldov'a, apoi in Români'a. Faptele si ómenii acei epoci cari vinu sê faca si epoc'a de asta-di. Administratiunea in intru se degrada cu totulu, politic'a din afara se radica, se face démna si triumfa. 2 Maiu dá resufletu poporului si butgesii se calca de guvern, pactulu din 2 Maiu. Suveranitatea natiunii calcata de Domnu si de ministri. Natiunea in dreptulu séu, contr'a camereloru alese prin violintia si ceruptiune, destitua pre Domnu si alege principe strainu ca o garantia pentru respectarea in viitoru a pactului intre natiunea suverana si Domnu. Sistemulu vechiu intardiá in celu nou prin ómenii vechi. — Pretiulu 2 sfanti, la libraria Socecu si Ioanide in Bucuresci.

Din strainetate.

‡ (*Sardou nu va tipari opurile sale.*) Cu câte-va septemani mai nainte Sardou s'a dechiaratu in terminii urmatori: In tôte partile si orasiile mai insemnate ale Europei se jóca piesele mele. Traducatoriulu piesei „Famili'a Benoiton“ a capetatu unu onorariu fórte insemnatu, afara de aceea a avutu unu venitu de diece mii de florini, si eu din productulu meu propriu nu potu castigá nimicu decâtu numai atât'a, câ mi-vedu numele tiparatu pe afisiile teatrale. In Rusi'a unde unu artistu capeta peste cinci-dieci de mii de franci, eu nu am capetatu pentru piesele mele nici unu cen-

time. Guvernulu de acolo a fostu atâtu de galantu facia cu mine, in câtu la întrebarea mea facuta in ast'a privintia, nici câ a aflatu cu cale a-mi respunde. Marturisescu sinceru, câ nu am de cugetu a-mi predă opurile, avut'i'a mea. Nu le voi mai da la tipariu, câ-ci atunci nu me voru furá!“

‡ (*Clironomulu din Engliter'a la Constantinopolu.*) La inceputulu lunei curinte au ajunsu acolo clironomulu Engliterei cu soci'a si cu suit'a sa. Primirea a fostu splendida, si are insemnetate istorica, pentru câ Sultanulu prim'a data acuma a petrecutu cu dame la mésa. Afara de princes'a de Wales a fostu la mésa si alte femei ale deputatiloru dusi acolo. Dupa amédi Sultanulu a condusu damele caletorie in haremu, unde li facu cunoscute pe Sultaniti'a Valida si pe altele. Englescle nu puteau a se mirá indestulu de frumseti'a femeiloru din haremu, si-petrecura cu ele câte-va óre. Deosebitu portulu li-a placutu multu. Sultanulu e fórtu voiosu pentru rar'a nocire, éra damele europene se desfetéza multu in lucsulu orientalu.

‡ (*Poeta nascitur.*) Pre câtu e de placuta poesi'a frumósá cu idei sublime, ce nobilitéza anim'a fiacarui omu, pe atâtu ne desgusta intaritarea unoru ómeni, mai alesu teneri, pe terenulu care nu e pentru fia care omu. — Pucini sunt inspirati de spiritulu maretii alu poesiéi, dar e mare numerulu acelora, cari se nisuescu a se falí cu numele de poetu. O bucata de hartia, unu stropu de cernéla, peru spulberatu — si éta câ Shakespeare celu micu s'a facutu nemeritoriu. Nu numai la noi romanii sunt multi de acei'a, ci si la celelalte natiuni. Togmai cetimu intr'unu diariu francesu, câ la premiile pentru poesiile cele mai bune din Paris s'a tramisu nóue sute de poesii, dintre cari numai cincii s'au aflatu demne de a fi premiate.

‡ (*Regin'a Angliei.*) Se vorbesce, câ regin'a ar patimi de bóle spirituale, câ vorbesce pucinu, oftéza multu, si câ scrie epistole câtra spiritulu regelui Albert. Dílele trecute regin'a a discوراتu multu cu parintele Carlyle. Parintele se plangea in contra lunei pécatóse, carea nu scie alta decâtu „bani si bani.“ „Asié e, — díse regin'a — inse dle nu te uitá nici de cei seraci, caror'a li trebuie bani; sê nu patiesci si dta ca parintele celu avaru care, sedusu de patim'a sa, a lasatu copiii sei sê móra de fóme.“ Parintele a întielesu ce a dísu regin'a, si nu a mai batjocorit lumea neindestulita. „Arapulu nici candu nu a fostu mai albu, nici nu se póte albi“ — díse regin'a candu s'a despartítu.

Felurite.

‡ (*Muntele Oliviloru in Jerusalímu.*) Cu ce placere ni-aducemu a minte de dílele copilariei nóstre! Ni-pare, câ si acum audímu pe betranulu invetiatoriu esplicandu unele schitie din s. biblia. Cu câta sinceritate si pietate ni-vorbiá despre paradisu, diuviu, Moise, si asié mai de parte. Dar candu esplicá despre patimile si viéti'a cea dieésca a Mantuitorului, fati'a lui incetita de anii betranetieloru se para a fi intinerita. O! cu ce placere mare ascultamu candu ni enerá despre minunile aceluia, care a salvatu lumea si a realizatu ide'a egalitáti. Cum ne-inchipuiamu acele locuri sante, pre unde a traitu Salvatoriulu? Acele inchipuiri au sboratu, si noi cu tempulu inaintandu cu incetulu amu perdutu din vedere frumósele ilustratiuni a

le fantasiei, folosindu-le acele acum numai spre scrutári a le trecutulu. Inse totu ni-a remasu ce-va. Se dau momente in viéti'a nóstra, candu cu placere, cu o nespusa bucuria revocámu in memoria, reinnoimu acelea suveniru frumóse si dulci! Da, sê revocámu si adi acelea suveniru dulci si sacre! Sê ne-aredicámu din pulberea lunei sgomotóse si sê caletorimu spiritualmte, — decanu potemu altu cumu, — in muntele oliviloru, unde Salvatoriulu a suferitu ultim'a óra. Suntemu in orasiulu santu, in Jerusalímu. Pomp'a de odinióra nu mai esiste; mergemu dara in muntele oliviloru. — Tre-candu prin pórt'a „Stefanu.“ ce se numesce si pórt'a „Leului“, de órece Arabii au radicatu acolo doi lei de piétra, ne urcámu pe o punte de piétra si trecemu ap'a Chidronu. La tiermulu stangu alu acestui pareasiu e mormentulu „Pré-curatei vergure Mari'a.“ La resaritu se marginesce de gradin'a Getsemaniloru. Ací arborii sunt radiemati cu pietre, ca sê nu-i îmbórde ventulu, de órece sunt betrani. Fructele arboriloru se stringu gramada, apoi din sementie se facu mai multe lucruri frumóse. — Cam la média-di e o usia, ce ni conduce in „pescerea infioratória,“ in care este unu altariu. Aici a asudatu Mantuitorulu sudori de sange. Aici a dísu frumós'a rugatiune: „Parinte, de se póte ieie-se acestu pocalu de la mine, inse nu voi'a mea, ci a ta sê fia!“ — Loculu unde Iud'a a vendutu pe dom-nulu cu o sarutare, turcii l'au numitu „loculu blaste-matu“ si adi e astrucatu de bolovani si pietre. — Pe langa gradin'a Getsemaniloru incepe a se inaltá muntele Oliviloru. De aici apoi e unu prospectu de totu frumosu, o panorama extraordinaria. In ori care parte vomu privi, nu vedemu decâtu frumseti'a naturei, imbratosiata de productele celea mai pretfóse. — Ajungandu in virfulu muntelui se póte observá unu satutiú „El Aziriyeh“ séu „Bethania“. Acestu satutiú si acuma e unu locu placutu ce serva de repausu caletoriloru. Ací odihnea de multe ori Invetiatorulu in casa lui „Lazaru“. Mormentuulu lui Lazaru inea si adi esista in mediulu satului in form'a unui celariu cu dóe dieci si siese de trepte la vale. Aici se diaresce fluviulu Iordanu, colo muntele Sionu, Golgotha s. a. Tóte sunt atâtea suveniru sacre ale crestinismului.

‡ (*Fidelitate pana la mórté.*) Cutremurulu de la anulu 1861, 20 martiu a ruinatu cu totulu cetatea Mender'a. — Dintre 17 mii de locuitoriu cincii spre diece remasera sub ruine. Intre cei astrucati de ruine a fostu si unu Francu. Tesser, cu intrég'a-i familia gemé sdrobitu, fara sperare. Unu amicu aluseu, care scapase cumva, cautá dupa elu, inse nu l'a potutu observá. Togmai voiá sê se reintórne fara resultatu, candu audí unu urlétu de cane. Adeca canele amicului seu, cunoscandulu nu a sciutu cum se faca cunoscutu câ stapanulu seu e in periclu incepú a urlá. Tesser si famili'a lui fu eliberal. Candu si canele a scapatu, se asiediá la petiórele stapanului si de locu a peritu.

Consemnarea

obiectelor intrate la Asociatiunea natiunala aradana pentru cultur'a poporului romanu intru springinirea sortitureri de loteria, ce se va arangiá in folosulu fondului asociatiunei pe adunarea generala din luna lui Maiu 1869 si adeca: dela

1 Dsiór'a Elen'a Novacu din Somosichiesiu: unu stergariu tiesutu in colori natiunali, mf. proприя.

2. Dn'a Etecl'a Popoviciu nascuta Steinitzer din Aradu: unu pedalu pentru calciuni trasu cu o perdea lucrata in cosuturi de flori.
3. Dn'a Mari'a Rosc'a nascuta Pannoviciu din Sibiu: o cutie de mésa, cu acoperislu lucratu in brodaria; mf. propria.
4. Dsiór'a Mari'a Romanu din Aradu: o parechia de papuci de casa, lucratu in brodaria; mf. propria.
5. Dsiór'a Etecl'a Tomutia din Cigirelu: unu portagiu de sugare, lucratu in fire aurite.
6. Dsiór'a Emil'a Popu din Seleusiu: unu portagiu de sugare si note, lucratu in fire aurite.
7. Dsiór'a Irin'a Tomutia din Cigirelu: unu sacu letiu portativu de tabacu, lucratu in cordi, mf. propria.
8. Dn'a Livia Besanu, nascuta Atanasieviciu din Oravitia: unu pulpitu de scriere pentru dame, decoratu cu lamele de osu in taieturi.
9. Dsiór'a Olg'a Frusia din Aradu: o corbea de flori de galanteria: mf. propria.
10. Dn'a Olg'a Misiciu nascuta Popescu din Aradu: o perina rotunda de canapea; brodaria cuprinsa in cretie de metasa; mf. propria.
11. Dn'a Antoni'a Haica nascuta Sieberu din Soborsinu: o perina de scabelu pentru salonu, cuprinsa in impletituri de metasa; si decorata cu cosuturi de margele si fire aurite; mf. propria.
12. Dn'a Ermin'a Mircu nascuta Cociuba din Lipova: o cununa de brodaria, cu margini de acelasu sortu, decorata cu margele si coltiei de aur. pusa in cadra aurita; mf. propria.
13. Dn'a Mari'a Popoviciu din Sioimosiu: unu mesariu de lana cu colori natiunali, trasa cu firu de argintu; mf. propria.
14. Dn'a Gabriel'a Ionescu nascuta Gergureviciu din Aradu: unu aternagiu de vestminte; politura de lemnu decorata cu lucru de brodaria.
15. Dsiór'a Sof'a Istvanescu din Secusiciu: o perina de cosele cu sicieru, obdusa in brodaria.
16. Dsiór'a Victori'a Dimitrescu nasc. Cociub'a din Sioimosiu: o perina rotunda de canapea; lucru de brodaria impregiurata cu franghii in diferite colori; manif. propria.
17. Dsiór'a Maria Budai din Zarandu: unu scutu antiluminariu; brodaria cu inscriptiune in fire de aur, cuprinsa in cadre de catifea; mf. propria.
18. Dsiórele An'a si Paulin'a Dunca din Sibiu: o pândia lata de catifea pentru clopotielu, lucratu cu margele in brodaria; mf. propria.
19. Dn'a Ros'a Hatiegu nascuta Fodoru din Lugosiu: unu albu in latíme indoita cu fétia brodarita.
20. Dsiór'a Ana (Nina) Petrila din Macea: o parechia de papuci de casa, lucrati in brodaria; mf. propria.
21. Dn'a Ecaterin'a Bordanu din Oravitia: o perina de cosele, in politura de lemn, aurita.
22. Dn'a Iulian'a Miclea din Cacova: dóue olieie de porcelanu rosii auritu, pentru flori.
23. Dn'a Agnes Filipoviciu din Maidanu: óla de porcelanu negru pentru tabacu, in form'a unui capu de arabu.
24. Dsiór'a Corneli'a Cadariu din Chisetu: unu aternagiu de stergura, decoratu cu brodaria in cadra.
25. Dsiór'a Sidoni'a Obercnezu din Aradu: unu portagiu de moneta lucratu in cordi de matasa cu colori natiunali; mf. propria.
26. Dsiór'a Mari'a Romanu din Aradu: alu doilea donu: o perina cadrata de canapea; lucru de brodaria cu cordele in colori diferite; mf. propria.
27. Dsiória Sof'a Tiaposiu din Aradu: o perina pentru orologiu in forma de papucu; mf. propria.
28. Dsiór'a Iuli'a Tiaposiu din Aradu o cosiara de parete cu flori cosute de lana colorata.
29. Dsiór'a Mari'a Chirilescu din Chitigház (Kétegyház) unu portumonais brodatu cu margele; mf. propria.
30. Dsiór'a Mari'a Chirilescu din Chitigház (Kétegyház) alu doilea donu tiitoriu de orologiu si inele de lemn poleitu si bronzu.
31. Dsiór'a Sidoni'a Secosianu din Siria (Világos) o curea de pusica, lucru de brodaria; mf. propria.
32. Dn'a Irin'a Milovanu nascuta Ratiu din Mandrucu: unu tiitoriu de flori, lucru de bronzu cu stiela de cristalu.
33. Dn'a Mari'a Fett nascuta Frusia din Aradu: o tassa de sugari.
34. Dsiór'a Iuli'a Ratiu din Aradu: unu scaunu de tabara, lucru brodaritu; mf. propria.
35. Dsiór'a Ermin'a Bocusianu din Curticiu: o parechia de papuci brodarite; mf. propria.
36. Dn'a Ecaterina de Mocioni din Pesta: o caseta.
37. Dn'a Ecaterina de Mocioni din Pesta: alu doilea donu, o mapa de scrisu.
38. Dsiór'a Ros'a Ardeleanu din Chitighazu: o caciula comoda legata din lana colorita cu fire de bronzu si cu ciucurelu impletitu din fire de aur mf. pr
(Se va continuá.)

Gacitura de semne.

de Rosa Ardeleanu.

×e ?alea' - u ×_ni=lu □_nişu_ni-e,
+_ne?a .e +i=u *_n*i=e_ni-e:
*_n*i=e_ni-e △u :e-△a_ne,
!o'..â - o.u ×_ni=le :ai +a_ne
-o_nu ×_ni=le .ê =u'-u '=△e+e
△'o'n .ie - a+u ×e :u - +e □e+e.

Deslegarea gâcituri de siacu din Nr. 12.

Bratiulu teu plinu de putere
Tine totulu ne'ncetatu;
Ochiuln teu de privegiare
Preste noi a priveghiatu!
Da-ne dfile mai senine
Tatalu nostru celu cerescu,
Indreptédia si spre bine,
Pre poporulu romanescu!

I. Grozescu.

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele Luisa Murgu n Balcu, Ilc'a si Paulin'a Rezei, Mari'a si Eufrosin'a Grozescu, Cecil'a Onaga, Veturi'a Romanu, Agathic'a Lobontiu, Hersil'a Magdu, Linc'a Muresianu, Susan'a Popu.